

ปัญหาและอุปสรรคในการเปิดหลักสูตรปริญญาเอก ศึกษากรณีคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์¹

Problems and Obstacles in Offering a Doctoral Program: A Case Study
of the Faculty of Law, Prince of Songkla University

กฤษรัตน์ ศรีสว่าง², จิราพร ยะถาวร³, ชนิกันต์ สายทองอินทร์⁴,
วสิน สุวรรณรัตน์⁵ และจุมพล ชื่นจิตต์ศิริ⁶

Kritsarat Srisawang, Jiraporn Yathaworn, Chanikan Saithong-in,
Wasin Suwannarat and Jumphon Chuenjitsiri

(Received: January 14, 2023, Revised: August 16, 2023, Accepted: October 9, 2023)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเปิดหลักสูตรปริญญาเอก ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว โดยใช้

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการเปิดหลักสูตรปริญญาเอก ศึกษากรณีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้รับการสนับสนุนจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² รองศาสตราจารย์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เลขที่ 15 ถนนกาญจนาภิเษย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110, kritsarat.sr@gmail.com

Associate professor, Faculty of law, Prince of Songkla University, 15 Karnjanavanich Rd., Hat Yai, Songkhla 90110, kritsarat.sr@gmail.com

³ นักวิชาการอุดมศึกษาชำนาญการ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เลขที่ 15 ถนนกาญจนาภิเษย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110, jiraporn.ya@psu.ac.th

Educator, Faculty of law, Prince of Songkla University, 15 Karnjanavanich Rd., Hat Yai, Songkhla 90110, jiraporn.ya@psu.ac.th

⁴ นักวิชาการอุดมศึกษา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เลขที่ 15 ถนนกาญจนาภิเษย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110, chanikan.s@psu.ac.th

Educator, Faculty of law, Prince of Songkla University, 15 Karnjanavanich Rd., Hat Yai, Songkhla 90110, chanikan.s@psu.ac.th

⁵ รองศาสตราจารย์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เลขที่ 15 ถนนกาญจนาภิเษย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110, wasin.s@psu.ac.th

Associate professor, Faculty of law, Prince of Songkla University, 15 Karnjanavanich Rd., Hat Yai, Songkhla 90110, wasin.s@psu.ac.th

⁶ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เลขที่ 15 ถนนกาญจนาภิเษย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110, jumphon.c@psu.ac.th

Assistant professor, Faculty of law, Prince of Songkla University, 15 Karnjanavanich Rd., Hat Yai, Songkhla 90110, jumphon.c@psu.ac.th

*Corresponding author: Jiraporn Yathaworn, jiraporn.ya@psu.ac.th

วิธีการศึกษาวิจัยเอกสาร ผลการวิจัยพบว่า การเปิดหลักสูตรปริญญาเอกมีปัญหาและอุปสรรคโดยเฉพาะประเด็นการกำหนดชื่อหลักสูตร จำนวน คุณวุฒิ และคุณสมบัติของอาจารย์ งบประมาณ บุคลากร และสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก นอกจากนี้มีข้อเสนอแนะ 1) ให้เปิดหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตเนื่องจากสอดคล้องกับหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตที่คณะได้เปิดรับนักศึกษาและจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน 2) การมีมาตรการควบคุมและมาตรการสนับสนุนให้มีจำนวนอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ 3) การกำหนดรายการรายจ่ายงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาให้มีความครอบคลุมในทุก ๆ กิจกรรมที่จำเป็นจะต้องมีการใช้จ่ายและมีจำนวนงบประมาณที่เพียงพอต่อการใช้จ่าย 4) การเปิดรับอาจารย์ใหม่ที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกเพื่อมาทำหน้าที่อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตร และมีแผนการพัฒนาอาจารย์ประจำที่กำลังอยู่ปฏิบัติงานในปัจจุบันให้ศึกษาต่อระดับปริญญาเอก อีกทั้ง 5) ควรจัดให้มีห้องบรรยายสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ห้องทำงานนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและที่นั่งอ่านหนังสือของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในห้องสมุดเป็นการเฉพาะเพิ่มเติม

คำสำคัญ: นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, หลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ปัญหาและอุปสรรค

Abstract

This research includes the study of problems and obstacles in opening a doctoral program: case study of the faculty of law, Prince of Songkla University and suggesting ways to solve such problems and obstacles. As the research method is in the form of documentary research in Thai and foreign languages.

The research found that the opening of a doctoral program has problems and obstacles, especially in terms of the name of the program, number of instructors, education and qualifications of instructors, budget, human resources, location and facilities.

Recommendations from that the research are the faculty should open a Doctor of Laws program because it is in line with the Master of Laws program that the faculty currently accepts students and provides teaching and learning. Secondly, implementing control and support measures to have the number of instructors in charge of the program and full-time program instructors who are qualified according to the criteria. Thirdly, specifying budget expenditure items related to graduate program administration to cover all activities that need to be spent and have an adequate budget. Fourthly, the recruitment of new instructors with doctoral degrees to serve as instructors in charge of the program and full-time instructors of the program, and there are plans to develop full-time instructors who are currently performing

their duties to study at the doctoral level. Finally, there should be a lecture room and common room for graduate students and dedicated reading seats for graduate students in the library.

Keywords: Doctoral of Laws, Graduate program, Problems and obstacles

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คณะนิติศาสตร์เป็นหน่วยงานระดับคณะของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีมติเห็นชอบให้จัดตั้งคณะนิติศาสตร์เป็นหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยในคราวประชุมสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 260 (1/2546) เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2546 คณะนิติศาสตร์ได้เปิดรับนักศึกษาและจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิตเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 เป็นต้นมาจวบจนปัจจุบัน⁷ ในด้านการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สภามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้อนุมัติหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตในคราวประชุมครั้งที่ 424 (1/2565) เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2565 และคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้เปิดรับนักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตจึงเป็นหลักสูตรบัณฑิตศึกษาหลักสูตรแรกของคณะที่เปิดการจัดการเรียนการสอนในปี พ.ศ. 2565 และเป็นระยะเวลาเกือบ 20 ปี นับจากการเปิดการเรียนการสอนหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิตที่คณะนิติศาสตร์ได้สั่งสมองค์ความรู้และพัฒนาอาจารย์และบุคลากรจนถึงพร้อมต่อการจัดการศึกษาในหลักสูตรบัณฑิตศึกษาในปีการศึกษา 2565

คณะนิติศาสตร์เล็งเห็นว่า การเปิดหลักสูตรปริญญาเอกมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของผู้ที่ต้องการศึกษากฎหมายในระดับที่สูงขึ้น เป็นการเสนอทางเลือกให้แก่ผู้ที่ต้องการศึกษาต่อโดยเฉพาะนักศึกษาและผู้ประกอบอาชีพในพื้นที่ภาคใต้ให้สามารถศึกษาต่อในหลักสูตรที่ทันสมัยและมีคุณภาพ อีกทั้งยังตอบโจทย์ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การมีกลไกการทำงานเชิงรุกเพื่อสร้างความยั่งยืนที่แท้จริง ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาบัณฑิตที่มีอัตลักษณ์มีคุณสมบัติตามมาตรฐานสากลพร้อมเป็นพลเมืองโลก ผลิตผลงานวิจัยที่ตอบโจทย์และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ผลงานวิจัยสามารถนำไปต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้ และเป็นแหล่งค้นคว้าและสนับสนุนข้อมูลความรู้แก่สังคมและชุมชน ยุทธศาสตร์ที่ 3 บุคลากรและผลงานทางวิชาการของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ และยุทธศาสตร์ที่ 4 การเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง⁸

⁷ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, *ประวัติคณะนิติศาสตร์*, สืบค้นวันที่ 12 มกราคม 2566, จาก <https://law.psu.ac.th/index.php/about/about.html>

⁸ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, *แผนพัฒนามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)*, สืบค้นวันที่ 12 มกราคม 2566, จาก <https://planning.psu.ac.th/documents/information/planning/60-79/plan20years.pdf>

นอกจากนี้การเปิดหลักสูตรปริญญาเอกยังเป็นการปฏิบัติตามภารกิจและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2559 มาตรา 7 ที่บัญญัติให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นสถานศึกษาทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาวิชาการ วิชาชีพ และงานวิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้และเทคโนโลยีอันจะนำไปใช้พัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ โดยมีภารกิจด้านการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมอีกด้วย

อย่างไรก็ตามการเปิดหลักสูตรปริญญาเอกนั้นจำเป็นต้องมีความพร้อมในทุกด้านเพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งหากพิจารณาความพร้อมในบริบทของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์แล้ว คณะนิติศาสตร์เป็นคณะที่มีอายุตั้งแต่เริ่มก่อตั้งคณะเพียง 20 ปี ในปี พ.ศ. 2566 เท่านั้น และยังไม่เคยเปิดหลักสูตรระดับปริญญาเอกมาก่อน ดังนั้นจึงมีเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องศึกษาปัญหาและอุปสรรคการเปิดหลักสูตรปริญญาเอกของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อันเป็นการมองตนเอง และพยายามเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการเปิดหลักสูตรปริญญาเอก ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการเปิดหลักสูตรปริญญาเอก ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2.2 เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการเปิดหลักสูตรปริญญาเอก ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

3. สมมติฐาน

การเปิดหลักสูตรปริญญาเอกของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ประสบกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการโดยเฉพาะประเด็นการกำหนดชื่อหลักสูตรปริญญาเอก อาจารย์ในหลักสูตรปริญญาเอก งบประมาณ บุคลากร และสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเปิดหลักสูตรปริญญาเอกด้านนิติศาสตร์

4.2 การศึกษาปัญหาและอุปสรรคการเปิดหลักสูตรปริญญาเอก ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เฉพาะประเด็นชื่อหลักสูตร จำนวน คุณวุฒิ และคุณสมบัติของอาจารย์ งบประมาณ บุคลากร และสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

5. ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary research) ที่เกี่ยวข้อง กฎหมายและเอกสารราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นฐานของการอธิบายและวิเคราะห์ผลการวิจัย

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 การได้รับทราบปัญหาและอุปสรรคการเปิดหลักสูตรปริญญาเอกของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

6.2 คณะนิติศาสตร์ได้รับข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการเปิดหลักสูตรปริญญาเอกของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อนำไปกำหนดเป็นนโยบายและนำไปแก้ไขปรับปรุงต่อไป

7. ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปิดหลักสูตรปริญญาเอกทางกฎหมายยังคงมีการศึกษาในวงจำกัด โดยผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีตมีดังนี้

วิทยา เจียรพันธุ์, สมศักดิ์ วงศ์ปัญญาถาวรและอภิชัย พันธเสน ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการกำลังคนระดับปริญญาเอกของประเทศไทย⁹ โดยใช้วิธีวิจัยวิธีพยากรณ์ความต้องการกำลังคน (Manpower requirement approach) ผลการวิจัยพบว่า ในอนาคตจะมีการผลิตนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตล้นเกินทำให้ต้องควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษาให้มากขึ้น และการพยากรณ์ความต้องการกำลังคนที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกจากในประเทศจำแนกสาขาวิชาตาม ISCED 2013 ระหว่างปี 2558-2567 เฉพาะสาขาวิชาบริหารธุรกิจ การจัดการและนิติศาสตร์จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยสาขาวิชาดังกล่าวจะประสบกับปัญหาการขาดแคลนอาจารย์สอนซึ่งควรต้องมีการพัฒนาอาจารย์มากยิ่งขึ้น

พนารัตน์ วิศวะเทพนิมิต, ขวัญตา บุญวาศ, จิราพร วรวงศ์, เพียว พงษ์ศักดิ์ชาติและจุฬารัตน์ ห้าวหาญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาความพร้อมในการเปิดหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก และความต้องการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาทางการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ¹⁰ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ ผลการวิจัยพบว่า คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนกสามารถเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาทางการพยาบาลได้ เนื่องจากมีอาจารย์สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง แต่พบว่าอาจารย์ไม่ทำผลงานวิชาการหรือทำผลงานวิชาการน้อยไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรซึ่งต้องมีการสนับสนุนให้อาจารย์ผลิตผลงานวิชาการต่อไป โดยคณะมีความพร้อมในด้านทรัพยากรการเรียนรู้ต่าง ๆ

⁹ วิทยา เจียรพันธุ์, สมศักดิ์ วงศ์ปัญญาถาวรและอภิชัย พันธเสน, ความต้องการกำลังคนระดับปริญญาเอกของประเทศไทย, *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 8 (3) (กันยายน - ธันวาคม 2563), น. 6-10.

¹⁰ พนารัตน์ วิศวะเทพนิมิต, ขวัญตา บุญวาศ, จิราพร วรวงศ์, เพียว พงษ์ศักดิ์ชาติและจุฬารัตน์ ห้าวหาญ, การศึกษาความพร้อมในการเปิดหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก และความต้องการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาทางการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ, *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 31 (3) (กันยายน - ธันวาคม 2564), น. 119-121.

กิตติพงศ์ หังสพฤกษ์, วิกรณ์ รัชพงษ์ชน, วิมาน กฤตพลวิมาน, สุจินตนา ชมวิสูตร, จิราพร สุทันกิตระ และวรรณวิภา เมืองถ้ำ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต¹¹ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจและการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตและเสนอว่ามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชควรเปิดหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต จัดเตรียมคณาจารย์ให้มีความเพียงพอ มีการประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มเป้าหมายได้รับทราบ มีการจัดทำความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างความร่วมมือในทุกด้าน และต้องพัฒนาคณาจารย์ให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญอย่างต่อเนื่อง

8. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัญหาและอุปสรรคการเปิดหลักสูตรปริญญาเอก ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เฉพาะประเด็นการกำหนดชื่อหลักสูตร จำนวน คุณสมบัติ และคุณสมบัติของอาจารย์ งบประมาณ บุคลากร และสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก สรุปผลการวิจัยดังนี้

8.1 การกำหนดชื่อหลักสูตร

หลักสูตรปริญญาเอกที่เปิดการเรียนการสอนในคณะนิติศาสตร์ในประเทศไทย สามารถจำแนกออกเป็นหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต (Doctor of Laws) และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (Doctor of Philosophy) โดยหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตและหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชานิติศาสตร์หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับนิติศาสตร์ต่างเป็นการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายจนกระทั่งสามารถผลิตผลงานวิจัยที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่หรือสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างเป็นรูปธรรม

ตารางที่ 1 หลักสูตรปริญญาเอกของคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

คณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ	หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต	หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
1) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	✓	
2) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	✓	✓ สาขาวิชาการบริหาร กระบวนการยุติธรรม
3) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	✓	

¹¹ กิตติพงศ์ หังสพฤกษ์, วิกรณ์ รัชพงษ์ชน, วิมาน กฤตพลวิมาน, สุจินตนา ชมวิสูตร, จิราพร สุทันกิตระและวรรณวิภา เมืองถ้ำ, ความต้องการศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6 (2-02) (พฤษภาคม 2560), น. 609-610.

คณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัย ต่าง ๆ	หลักสูตร นิติศาสตร์ ดุษฎี บัณฑิต	หลักสูตรปรัชญาดุษฎี บัณฑิต
4) สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหาร ศาสตร์	✓	
5) มหาวิทยาลัยรามคำแหง	✓	
6) มหาวิทยาลัยศรีปทุม	✓	✓ สาขาวิชานิติรัฐกิจและการ บริหาร
7) มหาวิทยาลัยปทุมธานี	✓	
8) มหาวิทยาลัยพะเยา	✓	
9) มหาวิทยาลัยรังสิต	✓	
10) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	✓	
11) มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	✓	
12) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	✓	
13) มหาวิทยาลัยมหิดล	-	✓ สาขาวิชาอาชญวิทยา การ บริหารงานยุติธรรมและ สังคม

ที่มา: ข้อมูลหลักสูตรจากเว็บไซต์งานหลักสูตรของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เปิดสอนหลักสูตรปริญญาเอกทางกฎหมาย

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่า คณะนิติศาสตร์หรือส่วนงานระดับคณะในมหาวิทยาลัยหลายแห่งได้เปิดสอนหลักสูตรนิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตแทบทั้งสิ้น แต่ในขณะเดียวกันยังมีการเปิดสอนหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชานิติศาสตร์หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับนิติศาสตร์ค่อนข้างน้อย เว้นแต่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมหาวิทยาลัยมหิดลที่เปิดสอนในหลักสูตรดังกล่าว สำหรับคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์แล้ว พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2559 มาตรา 67 ประกอบมาตรา 68 บัญญัติให้มหาวิทยาลัยมีอำนาจให้ปริญญาดุษฎีบัณฑิตในสาขาวิชาที่มีการสอนในมหาวิทยาลัย และข้อบังคับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ว่าด้วยปริญญาในสาขาวิชาและอักษรย่อสำหรับสาขาวิชาของ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2559 ข้อ 3 (5) ที่กำหนดปริญญาในสาขาวิชา และอักษรย่อสำหรับสาขาวิชานิติศาสตร์ สำหรับปริญญาเอก เรียกว่า “นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต” ใช้อักษรย่อ “น.ด.” และ “ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต” ใช้อักษรย่อ “ปร.ด.”

นอกจากนี้หากพิจารณาความแตกต่างระหว่างหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกับหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตแล้วจะพบว่า ทั้งสองหลักสูตรมีความแตกต่างกันในหลายมิติ เช่น ความแตกต่างในการกำหนดชื่อหลักสูตรตามข้อบังคับของแต่ละมหาวิทยาลัยที่มีการกำหนดปริญญาในสาขาวิชา และอักษรย่อสำหรับสาขาวิชานิติศาสตร์ สำหรับปริญญาเอกดังที่ได้กล่าวข้างต้น หรือความแตกต่างในเรื่องศักดิ์และสิทธิของปริญญาในแง่การนำคุณวุฒิไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพในสายงานกฎหมาย โดยหากผู้เรียนต้องการนำคุณวุฒิไปประกอบวิชาชีพเฉพาะในสายงานกฎหมายแล้ว หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตอาจตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้มากกว่าหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต หรือความแตกต่างในแง่โครงสร้างหลักสูตรหรือรายวิชา ซึ่งหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตและหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตจะมีโครงสร้างหลักสูตรแบ่งแผนการศึกษาออกเป็น 2 แผน โดยหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตประกอบด้วยรายวิชากฎหมายชั้นสูง ส่วนหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตจะประกอบด้วยรายวิชาที่มีความเป็นสหวิทยาการกฎหมาย

ผู้วิจัยเสนอว่า แม้ว่าการเปิดหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับนิติศาสตร์ เช่น กฎหมายเพื่อการพัฒนา กระบวนการยุติธรรมหรือการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นต้น เริ่มได้รับความสนใจจากผู้เรียนและผู้ใช้บัณฑิตมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน หากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ต้องการสร้างความโดดเด่นแล้ว การเปิดหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตถือเป็นแนวทางที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง แต่หากพิจารณากฎหมายและกฎระเบียบข้างต้น คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์สามารถเปิดหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตหรือหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตได้ ซึ่งหากเปิดเป็นหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตแล้วจะเป็นการสอดคล้องกับหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตที่คณะได้เปิดรับนักศึกษาและจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ประกอบกับหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตยังสื่อให้เห็นถึงการมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายจนกระทั่งสามารถผลิตผลงานวิจัยที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่หรือสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างเป็นรูปธรรมอีกด้วย แต่หลักสูตรดังกล่าวนี้ควรจะต้องมีความโดดเด่นหรือมีอัตลักษณ์เป็นของตนเองเพื่อให้หลักสูตรมีความแตกต่างจากหลักสูตรอื่น ๆ

สำหรับประเด็นผลการศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการกำลังคนระดับปริญญาเอกของประเทศไทยที่ระบุว่า ในอนาคตจะมีการผลิตนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตล้นเกินนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นที่แตกต่างออกไป กล่าวคือ ในระบบกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในปัจจุบันยังมีความต้องการกำลังคนที่สำเร็จการศึกษาปริญญาเอกทางกฎหมาย แม้ว่าสถาบันต่าง ๆ จะเปิดสอนหลักสูตรปริญญาเอกทางกฎหมายก็ตาม แต่ยังคงมีผู้สำเร็จการศึกษาค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนรับนักศึกษาของแต่ละหลักสูตร ดังนั้นการเปิดหลักสูตรปริญญาเอกของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงเป็นทางเลือกให้กับผู้สนใจที่ประสงค์จะสมัครเข้าศึกษาในหลักสูตรที่มีคุณภาพ

8.2 จำนวน คุณวุฒิ และคุณสมบัติของอาจารย์ในหลักสูตรที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565

ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565 ข้อที่ 9.4 กำหนดให้มีอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ผู้สอน โดยมีจำนวน คุณวุฒิ และคุณสมบัติของอาจารย์ในหลักสูตรปริญญาเอก ซึ่งสามารถสรุปในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 จำนวน คุณวุฒิ และคุณสมบัติของอาจารย์ในหลักสูตรปริญญาเอก

อาจารย์ในหลักสูตรปริญญาเอก	จำนวน	คุณวุฒิ	คุณสมบัติ
1) อาจารย์ประจำหลักสูตร	-	ปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือขั้นต่ำปริญญาโทหรือเทียบเท่าที่มีตำแหน่งรองศาสตราจารย์ หรือเทียบเท่า	มีผลงานทางวิชาการที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญาของตนเอง โดยเป็นผลงานทางวิชาการประเภทงานวิจัยที่ได้รับการเผยแพร่ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ในการพิจารณาแต่งตั้งให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางวิชาการอย่างน้อย 3 เรื่อง ในรอบ 5 ปีย้อนหลัง
2) อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร	อย่างน้อย 3 คน	ปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือขั้นต่ำปริญญาโทหรือเทียบเท่าที่มีตำแหน่งศาสตราจารย์ หรือเทียบเท่า	มีผลงานทางวิชาการที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญาของตนเอง โดยเป็นผลงานทางวิชาการประเภทงานวิจัยที่ได้รับการเผยแพร่ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ในการพิจารณาแต่งตั้งให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางวิชาการอย่างน้อย 3 เรื่อง ในรอบ 5 ปีย้อนหลัง
3) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	-	<u>อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก</u> 1) เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร	เหมือนกับอาจารย์ประจำหลักสูตร
		<u>อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม</u> 1) เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร หรืออาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก มีผลงานทาง	เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร หรืออาจารย์ประจำ หรือนักวิจัย คุณสมบัติเหมือนอาจารย์ประจำหลักสูตร หรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก มีผลงานทาง

อาจารย์ในหลักสูตร ปริญญาเอก	จำนวน	คุณวุฒิ	คุณสมบัติ
		ประจำ หรือนักวิจัยหรือ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก	วิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ใน วารสารที่มีชื่ออยู่ในฐานข้อมูลที่เป็นที่ ยอมรับ ซึ่งตรงหรือสัมพันธ์กับหัวข้อ วิทยานิพนธ์ ไม่น้อยกว่า 10 เรื่อง กรณีไม่ มี คุณวุฒิ และผลงานทางวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิต้องเป็นผู้มีความรู้ ความ เชี่ยวชาญและประสบการณ์สูงมากเป็นที่ ยอมรับ ซึ่งตรงหรือสัมพันธ์กับหัวข้อ วิทยานิพนธ์ โดยผ่านความเห็นชอบจาก สภาสถาบันอุดมศึกษา
4) อาจารย์ผู้สอบ วิทยานิพนธ์	ไม่น้อย กว่า 5 คน	1) เป็นอาจารย์ประจำ หลักสูตรหรืออาจารย์ ประจำ หรือนักวิจัย ประจำ	1) เหมือนกับอาจารย์ประจำหลักสูตร
		2) ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก มีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือ เทียบเท่า	2) มีผลงานทางวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ เผยแพร่ในวารสารที่มีชื่ออยู่ในฐานข้อมูลที่เป็น ที่ยอมรับ ซึ่งตรงหรือสัมพันธ์กับหัวข้อ วิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 10 เรื่อง
5) อาจารย์ผู้สอน	-	เป็นอาจารย์ประจำ หรือ อาจารย์พิเศษที่มีคุณวุฒิ ปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือขั้นต่ำปริญญาโทหรือ เทียบเท่าที่มีตำแหน่งรอง ศาสตราจารย์ หรือ เทียบเท่า	มีประสบการณ์ด้านการสอนและมีผลงาน ทางวิชาการที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของการศึกษา เพื่อรับปริญญา และเป็นผลงานทาง วิชาการที่ได้รับการเผยแพร่ตาม หลักเกณฑ์ที่กำหนดในการพิจารณา แต่งตั้งให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางวิชาการ อย่างน้อย 1 รายการในรอบ 5 ปีย้อนหลัง
6) อาจารย์ใหม่		คุณวุฒิปริญญาเอก แม้ยังไม่มีผลงานทาง วิชาการหลังสำเร็จ การศึกษา อนุมัติให้เป็น อาจารย์ผู้สอนระดับ	มีผลงานวิชาการประเภทงานวิจัย ภายหลังสำเร็จการศึกษาอย่างน้อย 1 เรื่อง ภายใน 2 ปี หรือ 2 เรื่อง ภายใน 4 ปี หรือ 3 เรื่อง ภายใน 5 ปี

อาจารย์ในหลักสูตร ปริญญาเอก	จำนวน	คุณวุฒิ	คุณสมบัติ
		ปริญญาเอกได้ หากจะทำ หน้าที่เป็นอาจารย์ประจำ หลักสูตร อาจารย์ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ผู้สอบวิทยานิพนธ์	

ที่มา: ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับ
บัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565

จากตารางข้างต้นที่เป็นประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐาน
หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565 ในเรื่องจำนวน คุณวุฒิ และคุณสมบัติของอาจารย์ในหลักสูตรปริญญา
เอกนั้น แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรปริญญาเอกต้องการอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์และอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรตามจำนวน คุณวุฒิ
การศึกษาและคุณสมบัติอื่นที่มีความเข้มงวดและความเข้มข้นมากขึ้น เพื่อให้การบริหารจัดการหลักสูตรเป็นไป
ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

สำหรับบริบทเรื่องจำนวน คุณวุฒิ และคุณสมบัติของอาจารย์ในหลักสูตรปริญญาเอกนั้น การทบทวน
งานวิจัยที่เคยทำการศึกษาดังกล่าวมีผลการวิจัยไปในทำนองเดียวกันถึงเรื่องปัญหาเกี่ยวกับจำนวน คุณวุฒิ และ
คุณสมบัติของอาจารย์ในหลักสูตรปริญญาเอกของคณะที่จัดการศึกษาที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร
ระดับบัณฑิตศึกษา ปัญหาดังกล่าวนี้นักเกิดขึ้นกับคณะนิติศาสตร์ที่เพิ่งจัดตั้งในระยะเวลาไม่นานนัก ซึ่งมีระบบ
อาจารย์ประจำที่ยังไม่เข้มแข็งทำให้มีอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกจำนวนน้อย และแม้
อาจารย์เหล่านั้นจะสำเร็จการศึกษาปริญญาเอกแล้ว แต่อาจารย์ยังไม่สามารถผลิตผลงานวิชาการให้ครบ
จำนวนตามที่กำหนดในประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับ
บัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565 ได้ ดังนั้นประเด็นข้อจำกัดเรื่องจำนวน คุณวุฒิ และคุณสมบัติของอาจารย์ประจำ
หลักสูตร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์และอาจารย์
ผู้สอนในหลักสูตรปริญญาเอกจึงมีผลต่อการจัดทำหลักสูตรปริญญาเอกในทุกมหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยเสนอว่า แม้ปัจจุบันคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จะมีอาจารย์ที่สำเร็จ
การศึกษาระดับปริญญาเอกในจำนวนที่เพียงพอและมีคุณสมบัติที่จะเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร
อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์และอาจารย์ผู้สอนได้แล้ว

แต่ยังคงมีจำนวนอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีคุณสมบัติครบถ้วนเท่ากับเกณฑ์ขั้นต่ำของประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565 ซึ่งอาจเกิดความไม่แน่นอนในระยะยาวได้ ดังนั้นคณะต้องมีมาตรการควบคุมและมาตรการสนับสนุนให้มีจำนวนอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีคุณสมบัติครบถ้วนมากขึ้น

8.3 การมีงบประมาณที่เพียงพอ

โดยทั่วไปแล้วคณะนิติศาสตร์ในสถาบันต่าง ๆ มีการบริหารจัดการงบประมาณที่แตกต่างกันไปตามกฎระเบียบและทางปฏิบัติของแต่ละมหาวิทยาลัย แต่การบริหารจัดการงบประมาณของคณะนิติศาสตร์ย่อมเริ่มต้นจากการทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาไปยังมหาวิทยาลัย เพื่อให้มหาวิทยาลัยพิจารณาคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณในภาพรวม และมหาวิทยาลัยจะทำคำของบประมาณไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับที่สูงขึ้น เมื่อจบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณได้รับการอนุมัติจากรัฐบาลแล้ว มหาวิทยาลัยและคณะนิติศาสตร์ย่อมสามารถใช้จ่ายตามแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาได้ ดังนั้นประเด็นการมีงบประมาณที่มีจำนวนที่เพียงพอหรือไม่จึงเป็นอุปสรรคประการหนึ่งของการบริหารจัดการหลักสูตรปริญญาเอก โดยเฉพาะคณะนิติศาสตร์บางสถาบันที่มีข้อจำกัดเรื่องจำนวนงบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตรปริญญาเอก

อย่างไรก็ดี คณะนิติศาสตร์ในหลายสถาบันสามารถจัดทำงบประมาณเงินรายได้ของหน่วยงานและสภามหาวิทยาลัยของแต่ละสถาบันมีอำนาจตามกฎหมายในการอนุมัติงบประมาณเงินรายได้ของคณะนิติศาสตร์ได้ ซึ่งส่งผลทำให้คณะนิติศาสตร์สามารถกำหนดรายจ่ายและสามารถใช้จ่ายตามแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาได้อย่างยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น โดยนำเงินรายได้ของหน่วยงานมาใช้จ่าย สำหรับคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์แล้ว คณะมีการกำหนดรายจ่ายและสามารถใช้จ่ายตามแผนการใช้จ่ายงบประมาณเงินรายได้ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาได้ แต่ก็ยังมีจำนวนไม่มากนัก

ผู้วิจัยเสนอว่า คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ควรกำหนดรายการรายจ่ายงบประมาณที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาให้มีความครอบคลุมในทุก ๆ กิจกรรมที่จำเป็นจะต้องมีการใช้จ่ายงบประมาณ และจะต้องกำหนดจำนวนงบประมาณของแต่ละรายการให้มีจำนวนที่เพียงพอ และไม่กระทบต่องบประมาณเงินรายได้ในภาพรวมของคณะ แต่จำนวนงบประมาณที่มีความจำเป็นต้องใช้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับรายได้ของคณะด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงควรต้องวางแผนการรับนักศึกษาให้มีจำนวนที่เหมาะสมกับทรัพยากรต่าง ๆ ที่คณะมีอยู่ เพราะจำนวนนักศึกษาที่มากขึ้นย่อมส่งผลถึงรายได้ค่าธรรมเนียมการศึกษาที่มากขึ้นไปด้วย และเมื่อได้รับค่าธรรมเนียมการศึกษาที่มีจำนวนมากขึ้น คณะย่อมมีรายได้ที่เพียงพอที่จะนำไปใช้จ่ายนั่นเอง

8.4 อัตรากำลังบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนที่ได้สัดส่วน

ปัจจุบันคณะนิติศาสตร์ มีการบริหารงานแบบรวมศูนย์ แบ่งเป็นส่วนงานย่อยคือ สำนักงานบริหาร คณะ สาขาวิชานิติศาสตร์ ศูนย์วิจัยและนวัตกรรมทางกฎหมาย และสำนักให้บริการทางกฎหมายเพื่อสังคม มีคณะกรรมการอำนวยการประจำคณะนิติศาสตร์ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา คณะกรรมการประจำส่วนงานทำหน้าที่กำกับและติดตามการดำเนินงานของคณะในภาพรวม และมีคณบดีเป็นผู้บริหารสูงสุด รองคณบดี ทำหน้าที่กำกับดูแลในแต่ละกลุ่มภารกิจตามที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้จะมีหัวหน้าสำนักงานบริหารคณะทำหน้าที่กำกับดูแลบุคลากรที่สังกัดสำนักงานบริหารคณะ และมีหัวหน้าสาขาวิชากำกับดูแลบุคลากรที่สังกัดสาขาวิชานิติศาสตร์ สำหรับหลักสูตรทุกหลักสูตรจะบริหารโดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

ตารางที่ 3 อัตรากำลังบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุน

วุฒิการศึกษา	สายวิชาการ (22 ราย)				สายสนับสนุน (19 ราย)
	ตำแหน่งทางวิชาการ				
	อาจารย์	ผศ.	รศ.	ศ.	
ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-	-	-	4
ป.ตรี	-	-	-	-	10
ป.โท	9	6	-	-	5
ป.เอก	3	2	2	-	-

ที่มา: ข้อมูลงานบริหารงานบุคคล คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วันที่ 16 สิงหาคม 2566

จากตารางข้างต้นคณะนิติศาสตร์มีบุคลากรทั้งสิ้น 41 คน ประกอบด้วย บุคลากรสายวิชาการ จำนวน 22 คน และบุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 19 คน และในจำนวนดังกล่าวมีบุคลากรสายสนับสนุนซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบงานธุรการต่าง ๆ ของหลักสูตรบัณฑิตศึกษา จำนวน 2 คน คิดเป็นสัดส่วนอัตราร้อยละ 10.52 ของจำนวนบุคลากรสายสนับสนุนทั้งหมด และมีอาจารย์ประจำที่ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการบริหารหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต จำนวน 5 คน นอกจากนี้หากพิจารณาแล้วจะพบว่า คณะนิติศาสตร์มีอาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกเพียง 7 คน เท่านั้น คิดเป็นสัดส่วนอัตราร้อยละ 31.81 ของจำนวนอาจารย์ประจำทั้งหมด ดังนั้นจึงเห็นได้ชัดเจนว่าอาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกที่สามารถเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรปริญญาเอกและอาจารย์ประจำหลักสูตรจึงยังคงมีจำนวนน้อย

ผู้วิจัยเสนอว่า คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ควรเปิดรับอาจารย์ที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกเพิ่มมากขึ้นเพื่อมาทำหน้าที่อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรปริญญาเอกและอาจารย์ประจำหลักสูตร และในขณะเดียวกันจำเป็นต้องมีแผนการพัฒนาอาจารย์ประจำที่กำลังอยู่ปฏิบัติงานในปัจจุบันให้ศึกษาต่อระดับปริญญาเอก เพื่อส่งผลทำให้คณะนิติศาสตร์จะมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรปริญญาเอกและอาจารย์ประจำหลักสูตรมากยิ่งขึ้นในอนาคต ซึ่งส่งผลดีต่อการเปิดหลักสูตรและการบริหารงานจัดการหลักสูตรปริญญาเอกต่อไป นอกจากนี้ควรสนับสนุนทุนการวิจัยให้กับอาจารย์ เพื่อให้อาจารย์ได้ทำวิจัย มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญในทางวิชาการเพิ่มขึ้น สำหรับบุคลากรสายสนับสนุนนั้น ผู้วิจัยเสนอว่า คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ยังคงสามารถบริหารจัดการอัตรากำลังคนที่มีอยู่ร่วมกับการบริหารจัดการงานได้ เช่น การมอบหมายภาระงานหลักสูตรบัณฑิตศึกษาให้กับบุคลากรสายสนับสนุนคนอื่น ๆ เพิ่มเติม เป็นต้น ดังนั้นจึงยังคงไม่มีความจำเป็นอย่างถึงที่สุดที่จะต้องเพิ่มจำนวนบุคลากรสายสนับสนุนในขณะนี้

8.5 สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

ในประเด็นสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการศึกษานั้น อาคารคณะนิติศาสตร์มีพื้นที่ใช้สอยทั้งหมด 5,654 ตารางเมตร ประกอบด้วยห้องบรรยาย 8 ห้อง ห้องประชุมและห้องสัมมนา 4 ห้อง ห้องอ่านหนังสือ พื้นที่สำนักงาน พื้นที่จัดกิจกรรมนักศึกษา ห้องสำนักงานให้บริการทางกฎหมาย เพื่อสังคม ห้องศูนย์วิจัยและนวัตกรรมทางกฎหมาย ห้องศาลจำลอง ห้องหอประวัติ ระบบสารสนเทศและเครือข่าย ครัวภัณฑ์ รถตู้และรถจักรยานยนต์ พร้อมโสตทัศนูปกรณ์เพื่อรองรับการเรียนการสอน การเปิดหลักสูตรใหม่ การวิจัย การบริการวิชาการ กิจกรรมนักศึกษา และในปีงบประมาณ 2567 คณะอยู่ระหว่างปรับปรุงห้องบรรยาย LAW 204 ความจุ 150 ที่นั่ง เพื่อรองรับการจัดการสอนและการเปิดหลักสูตรที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้คณะนิติศาสตร์ยังสามารถใช้ห้องบรรยายซึ่งเป็นอาคารของคณะต่าง ๆ หรือมหาวิทยาลัยได้ โดยเป็นการใช้ในลักษณะอาคารเรียนรวม ดังนั้นในภาพรวมแล้ว การใช้สอยสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในปัจจุบันยังไม่ถึงขั้นมีความขาดแคลน เนื่องจากคณะสามารถใช้วิธีการบริหารจัดการอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกได้

อย่างไรก็ตาม สำหรับการบริหารจัดการหลักสูตรบัณฑิตศึกษาอันหมายถึงหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรปริญญาเอกที่จะเปิดหลักสูตรในอนาคตนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับคณะนิติศาสตร์ในสถาบันอื่น ๆ ที่เปิดสอนหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรปริญญาเอกทั้งในประเทศและต่างประเทศแล้วจะพบว่ามีการจัดสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษาบัณฑิตศึกษาเพิ่มเติมจากเดิม ไม่ว่าจะเป็นห้องทำงานนักศึกษาบัณฑิตศึกษา ที่นั่งอ่านหนังสือของนักศึกษาบัณฑิตศึกษาในห้องสมุด หนังสือตำรากฎหมายภาษาต่างประเทศในห้องสมุด ฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อการวิจัย ซึ่งหากพิจารณากรณีของคณะนิติศาสตร์แล้วจะพบว่า ปัจจุบันคณะมีการจัดห้องบรรยายสำหรับนักศึกษาบัณฑิตศึกษาเพียง 1 ห้อง ซึ่งมีลักษณะเป็นห้องประชุม โดยยังมิได้จัดห้องทำงานนักศึกษาบัณฑิตศึกษา และที่นั่งอ่านหนังสือของนักศึกษาบัณฑิตศึกษาในห้องสมุดเป็นการเฉพาะ อย่างไรก็ตามได้มีการจัดซื้อหนังสือตำรากฎหมายภาษาต่างประเทศอย่าง

สมัครเพื่อให้บริการในห้องสมุดของคณะ และมหาวิทยาลัยให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อการวิจัยอย่างเพียงพอ

ภาพที่ 1 ห้องทำงานสำหรับนักศึกษาปริญญาโท-เอก

ที่มา: ห้องสมุดสัญญา ธรรมศักดิ์, ห้องทำงานสำหรับนักศึกษาปริญญาโท-เอก คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สืบค้นวันที่ 12 มกราคม 2566, จาก <https://www.facebook.com/TULawLibrary/posts/1108233842618285/>

ผู้วิจัยเสนอว่า เพื่อเป็นการบริการและอำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ควรจัดให้มีห้องบรรยายสำหรับนักศึกษบัณฑิตศึกษาเพิ่มเติมอีก 1 ห้อง ที่มีลักษณะเป็นห้องประชุมเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบอภิปรายและถกเถียงด้วยเหตุผล และจัดให้มีห้องทำงานนักศึกษบัณฑิตศึกษาดังตัวอย่างในภาพที่ 1 และที่นั่งอ่านหนังสือของนักศึกษบัณฑิตศึกษาในห้องสมุดเป็นการเฉพาะ ซึ่งคณะสามารถใช้บริหารจัดการพื้นที่ใช้สอยที่มีอยู่สำหรับการนี้ได้ไม่ยากนัก

9. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

แม้ว่าการเรียนในระดับปริญญาเอกทางกฎหมายยังคงได้รับความนิยมจากผู้เรียน เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยยังมีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางกฎหมายจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาตรีทางกฎหมาย อีกทั้งหน่วยงานราชการและหน่วยงานภาคเอกชนยังมีความต้องการจ้างงานผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางกฎหมายเพิ่มขึ้นอีกด้วย แต่ในบริบทของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์นั้นยังคงจำเป็นต้องทำการศึกษารวบรวมปัญหาและอุปสรรคการเปิด

หลักสูตรปริญญาเอก และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการเปิดหลักสูตรปริญญาเอกที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ในอนาคตสถาบันต่าง ๆ จะมีการผลิตนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตล้นเกินทำให้ต้องควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษาให้มากขึ้น ปัญหาการขาดแคลนอาจารย์สอนซึ่งควรต้องมีการพัฒนาอาจารย์มากยิ่งขึ้น อาจารย์ไม่ทำผลงานวิชาการหรือทำผลงานวิชาการน้อยไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรซึ่งต้องมีการสนับสนุนให้อาจารย์ผลิตผลงานวิชาการ และมีการประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มเป้าหมายได้รับทราบ รวมถึงมีการจัดทำความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างความร่วมมือในทุกด้าน

ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เฉพาะประเด็นการกำหนดชื่อหลักสูตร จำนวน คุณสมบัติและคุณสมบัติของอาจารย์ งบประมาณ บุคลากร และสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกดังนี้

1) คณะควรเปิดเฉพาะหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตเนื่องจากสอดคล้องกับหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตที่คณะได้เปิดรับนักศึกษาและจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน โดยควรเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะโดดเด่นเป็นของตนเอง

2) คณะควรต้องมีมาตรการควบคุมและมาตรการสนับสนุนให้มีจำนวนอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์มากขึ้น

3) คณะควรกำหนดรายการรายจ่ายงบประมาณที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาให้มีความครอบคลุมในทุก ๆ กิจกรรมที่จำเป็นจะต้องมีการใช้จ่ายงบประมาณ และต้องกำหนดจำนวนงบประมาณของแต่ละรายการให้มีจำนวนที่เพียงพอต่อการใช้จ่าย

4) คณะควรเปิดรับอาจารย์ใหม่ที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกเพื่อมาทำหน้าที่อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตร และต้องมีแผนการพัฒนาอาจารย์ประจำที่กำลังอยู่ปฏิบัติงานในปัจจุบันให้ศึกษาต่อระดับปริญญาเอก

5) คณะควรจัดให้มีห้องบรรยายสำหรับนักศึกษบัณฑิตศึกษา ห้องทำงานนักศึกษบัณฑิตศึกษา และที่นั่งอ่านหนังสือของนักศึกษบัณฑิตศึกษาในห้องสมุดเป็นการเฉพาะเพิ่มเติม

อย่างไรก็ตามในอนาคตควรต้องมีการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ด้วยวิธีวิจัยแบบอื่น ๆ เพิ่มเติม นอกเหนือการศึกษาวิจัยเอกสาร เช่น การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการจัดประชุมกลุ่มย่อย เป็นต้น เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กิติพงศ์ หังสพฤกษ์ วิภรณ์ รัชชปวงชน วิมาน กฤตพลวิมาน สุจินตนา ชมวิสูตร จิราพร สุพันกิตระและวรรณวิภา เมืองถ้ำ. (2560). ความต้องการศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6 (2-02), 609-610.

ข้อบังคับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ว่าด้วยปริญญาในสาขาวิชาและอักษรย่อสำหรับสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2559 ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนพิเศษ 212 ง วันที่ 22 กันยายน 2559

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2566). *ประวัติคณะนิติศาสตร์*. สืบค้นวันที่ 12 มกราคม 2566, จาก <https://law.psu.ac.th/index.php/about/about.html>

ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565 ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนพิเศษ 212 ง วันที่ 9 กันยายน 2565

พนารัตน์ วิสวเทพนิมิต ขวัญตา บุญวาต จิราพร วรวงศ์ เพียว พงษ์ศักดิ์ชาติและจุฬารัตน์ ห้าวหาญ. (2564). การศึกษาความพร้อมในการเปิดหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก และความต้องการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาทางการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 31 (3), 119-121.

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2559 ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนที่ 53 ก วันที่ 21 มิถุนายน 2559

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2566). *แผนพัฒนามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)*. สืบค้นวันที่ 12 มกราคม 2566,

จาก <https://planning.psu.ac.th/documents/information/planning/60-79/plan20years.pdf>

วิทยา เจียรพันธุ์ สมศักดิ์ วงศ์ปัญญาถาวรและอภิชัย พันธเสน. (2563). ความต้องการกำลังคนระดับปริญญาเอกของประเทศไทย. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 8 (3), 6-10.

ห้องสมุดสัญญา ธรรมศักดิ์. (2566). *ห้องทำงานสำหรับนักศึกษาปริญญาโท-เอก คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. สืบค้นวันที่ 12 มกราคม 2566,

จาก <https://www.facebook.com/TULawLibrary/posts/1108233842618285/>